

indikerer, at en bestemt person planlægger eller er i færd med at udføre handlinger omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13. Tjenesten vil herefter kunne målrette efterforskningen mod den pågældende og afhængigt af mistankegrundlaget eventuelt anmode om retskendelse til at foretage f.eks. aflytning af den mistænkes fastnet- eller mobiltelefon.

Den teknologiske udvikling indebærer betydelige udfordringer for politiet, f.eks. i relation til den omtalte bestemmelse i retsplejelovens § 783, stk. 2, hvorefter det i rettens kendelse om telefonaflytning skal angives, hvilke konkrete telefonnumre der kan aflyttes.

Det er således politiets erfaring, at mange mistænkte anvender en række forskellige kommunikationsmidler og herunder f.eks. løbende udskifter mobiltelefoner. Dette indebærer bl.a., at politiet efter at have indhentet aflytningskendelse på ét telefonnummer ofte – uden at indhente ny forudgående kendelse – på »øjemedet« må iværksætte aflytning af nye telefonnumre med efterfølgende forelæggelse for retten. Der henvises til omtalen ovenfor af bestemmelsen i retsplejelovens § 783, stk. 3.

Dette rejser bl.a. spørgsmål om, hvorvidt der kan være grundlag for at forenkle proceduren, således at politiet kun behøver at indhente én retskendelse, der giver mulighed for at aflytte den mistænkte person, uanset hvilke kommunikationsmidler den pågældende måtte vælge at benytte sig af. En sådan ordning må i givet fald etableres således, at der efterfølgende – f.eks. efter begæring fra den beskikkede advokat – er adgang til kontrol fra domstolenes side med hensyn til de konkrete telefonnumre, som politiet på grundlag af rettens kendelse har aflyttet.

4.3. Retsplejelovens § 791 a indeholder bestemmelser om visse former for observation.

Politiet kan efter § 791 a, stk. 1, foretage observation på et ikke frit tilgængeligt sted ved hjælp af en kikkert eller andet apparat, hvis indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, og hvis efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængselsstraf.

Observation på et ikke frit tilgængeligt sted ved hjælp af et fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat må efter § 791 a, stk. 2, kun foretages, hvis efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover.

Observation af personer, der befinder sig i en bolig eller andre husrum, ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat eller ved hjælp af apparat, der anvendes i boligen eller husrummet, forudsætter efter § 791 a, stk. 3, at 1) der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen kan opnås ved indgrebet, 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (*indikationskravet*), 3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller vedrører en overtrædelse af visse nærmere opregnede bestemmelser, herunder bl.a. bestemmelserne i straffelovens kapitel 12 og 13 (*kriminalitetskravet*), og 4) efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, som har medført eller kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Som en generel betingelse for alle former for observation efter retsplejelovens § 791 a gælder, at indgrebet ikke må foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde, ville være uforholdsmæssigt, jf. § 791 a, stk. 5.

Beslutning om observation i medfør af retsplejelovens § 791 a, stk. 1, træffes af politiet. For observation efter § 791 a, stk. 2 eller 3, gælder derimod de samme regler som ved indgreb i meddelelseshemmeligheden – det vil sige, at indgrebet kræver en retskendelse. Efter retsplejelovens § 791 a, stk. 6, finder en række af bestemmelserne vedrørende indgreb i meddelelseshemmeligheden tilsvarende anvendelse ved observation, herunder bl.a. bestemmelserne om forsvarerbeskikkelse, jf. § 784 og § 785, og bestemmelsen om underretning ved afslutning af indgrebet, jf. § 788.

Observation uden brug af optiske instrumenter, f.eks. en kikkert eller et kamera, eller på et frit tilgængeligt sted har ikke karakter af et strafprocessuelt tvangsindgreb og falder derfor uden for retsplejelovens anvendelsesområde.

Om *reglernes praktiske betydning* kan bl.a. oplyses, at der kan forekomme situationer i forbindelse med efterforskningen, hvor Politiets Efterretningstjeneste vil anmode om retskendelse til f.eks. at foretage observation af en mistænkt på et ikke frit tilgængeligt sted med et fjernbetjent eller automatisk virkende kamera, bl.a. i forbindelse med den mistænkes afholdelse af møder af efterretningsmæssig interesse.